

BX 12 57 LBI
L 547

THEOLOGIA
MORALIS.

LIBRI TERTII

TRACTATUS SECUNDUS.

DE SECUNDO PRÆCEPTO DECALOGI.

« PROHIBET hoc præceptum omnem inordinatam usurpationem
» nominis Dei, qualis potissimum fit blasphemando, temer
» jurando, vovendo, et non servando, de quibus hic agendum.

CAPUT I.

Quid et quotuplex Blasphemia.

121. Quid est Blasphemia? — 122. Quotupliciter blasphematur contra Deum? — 123. Quando est denuntianda Blasphemia hereticalis? — 124 et 125. Quæ dictaria sunt, vel non, blasphemiae? — 126. An explicandum, si quis directe intendat Deum inhonorare? — 127. Ad quid teneatur consuetudinarius? — 128. Quid, si quis proferat: *o Mors Dei! o Vulnera Christi!* irascens contra hominem? — 129. An sit blasphemia maledicere creaturis et diebus? — 130. An maledicere Mortuis? An maledicere Fidei? — 131. An imprecari aliis, vel sibi Dæmonem? — 132. An different specie blasphemiae contra Deum et Sanctos?

121. — « Resp. Blasphemia directè opposita laudi Dei, est verbum maledictionis, vel conviciai, seu contumelie in Deum, sive id fiat attribuendo ei falsa, sive negando vera; sive tribuendo creaturis, quæ ipsi debentur; sive etiam dicendo vera, sed quæ ad ejus dehonorationem, seu vilipensionem tendunt ut sit per modum ei indignantis et contemnentis, etc. Ita commun. DD. S. Th. 2. 2. q. 13. Bon. Disp. 3. q. 8. Sanchez. 2. mor. c. 82. Laym. l. 4. t. 10. c. 6. etc. » (V. etiam Inst. pract. conf.)

Unde resolues.

122. — 1. Blasphemati, qui contra Deum infrendens, ei maledicit; item, qui ait se aliquid acturum eo invito; item, qui eum negat; qui jurat serio per Deos falsos; qui eam vocal tyrannum, injustum, nolle, aut non posse nos uvare, non cu-



FONDO BIBLIOTECA PÚBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEÓN

» rare nostra; dæmonem esse fideliores, et plus posse; non
» omnia bene esse ordinata, melius in creatione quædam fieri
» potuisse, aut debuisse, etc. Quæ quidem si quis credit ita esse
» et non tantum in ira, aut desperatione effutiat, tunc est blas-
» phemia hæreticalis, id est cum hæresi conjuncta; quod in Con-
» fessione est addendum, quia specie differt ab imprecativa.
» *Hurt. 2. 2. d. 91. sect. 12. §. 54.* »

123. — Qui audit aliquem proferentem blasphemiam hæreti-
calem, tenetur cum denuntiare infra sex dies, ut aiunt *Vico*
de 1. Præc. quæst. 6. art. 2. n. 11 et Salm. tr. 21. c. 3 n. 129. ex
edicto Inquisitionis, ut dicunt; sed videtur hoc spatiū sex dierum
esse juxta Inquisitionem Hispaniarum, nam in Edicto Inqui-
sitionis Generalis assignatur mensis. Vide dicenda lib. 4.
numer. 252. v. *Rogabis.* Secus autem, si blasphemia non sit hære-
ticalis; nam licet ex Decr. Julii III, Pii I et Conc. Later. obli-
gatio sit denuntiandi, (vide apud *Salm. tract. 21. cap. 3. n. 119.*)
attamen *Sanch. Dec. 1. 2. c. 32. n. 47. cum Medina, Manuel, et*
Lopez, ac Salm. loc. cit. cum Bonac. Villal. Trull. et aliis, dicunt
in his blasphemis præmittendam esse correptionem, quæ si pro-
ficiat, omittendam esse denuntiationem: *Imò Mazzotta.* (Vide
Tom. 1. pag. 276.) *Tamb. Dec. 1. 2. c. 6. §. 4. n. 6. et Vico dict.*
loc. dicunt quod propter desuetudinem hæc Decreta non videantur
hactenus obligare.

124. — Insuper notandum quod blasphemia sit dicere: *Velit,*
nolit Deus, Pereat Deus. A dispetto di Dio. Nego Sacra-
menta. Item dicere dæmonem sanctum, omnipotentem: non vero, si no-
minetur potens, sapiens, etc. secundum suam naturam, modo his
verbis non intendatur ei aliquis honor tribui. Nec est blasphem-
ia, quando verbum mutatum, aut dimidiatum pronuntiatur
v. gr. *Nego Di.... Santo Di.... Santo Diana:* probabiliter cum
Vico loc. cit. n. 8. Tamb. n. 18. et Croix n. 252, cum Gob. et
Tann.

Neque dicere contra homines: *Sangue di Dio, Corpo di Dio.*
Vico n. 9. ex communi cum Laym. et Tamb. n. 25. nisi indignatio
sit directa contra Deum. Et sic tenendum cum *Busemb. et aliis*
infra n. 128. quidquid dicat *Croix lib. 3. part. 1. n. 248.*, nempe,
quod hæc verba per se semper præse ferant vilipensionem Dei.

Neque est blasphemia dicere, *Per vitam Dei, vel Sanctorum.*
Communiter *Vico ib. et Tamb. n. 23. cum Sanch. contra Decian.*

Neque dicere: *Renego Deum, si te non percussero.* Ita *Tamb.*
n. 22. cum Salas, et videtur probabile contra *Sanch. et Pal.*
quia tunc hæc verba proferens non habet animum negandi Deum,
casu quo non percusserit; sed quia certè vult percutere, ideo
dicit Deum esse non credere, si non percusserit; volens tandem
sic dicere: *sicut certum est quod Deum non negabo, ita certum*
habeo quod te percutiam.

Neque dicere: *Hoc est verum, sicut Deus.* *Tamb. n. 16. cum*
Azor. Bon. Med. (contra *Suar. et Sot.*) Et hanc sententiam
communem asserit esse *Mazzot. cum Bon. et aliis,* quia tunc com-

muniter non æquiparatur veritas creata cum increata, sed solùm
indicatur similitudo quædam mixta cum aliqua hyperbole.

Neque dicere: *Sic erat à fato destinatum.* *Tamb. ibid. cum*
Sanch. Neque afferre verba Scripturæ ad dicendam facetiam;
modo quis iis non utatur ad turpia, et non fiat tam sæpe, ut con-
temptum sapiat. *Tamb. cum Vill. ibid. et Gob. apud Croix n. 251.*
Neque jurare per membra honesta Christi. *Tamb. n. 23. cum*
Sanch. Secus, si juretur irrisorie, vel per membra inhomesta.
Ideo vera blasphemia est dicere: *Potta di Christo; Potta di*
S. Paolo; si intelligatur per ly *potta*, natura mulieris, quam tale
verbum significat, sed talis significatio communiter neque inten-
ditur, neque scitur; ideo communiter loquendo, prædicta blas-
phemia à mortali excusatur: tanò magis, quia verbum *potta* est
æquivocum, dum italicè denotat (etiam de se) non aliud quam
interjectionem furoris, ut observari in *Vocabulario Etruscae*
Linguæ recenter edito, et hoc probabile censem *Mazzot. de Blas-*
§. 2. dub. 2.

Sic quoque excusari possunt à mortali rustici, qui blasphemant
Deum, vel Sanctos, addendo: *Fuori di Dio, aut se l'ho fatto io.*
Licet enim de se videatur esse vera blasphemia, quia talis con-
ditio non tollit injuriam, quæ primis verbis Deo, vel Sanctis irro-
gatur, cùm bene doccat *Sanch. Dec. 1. 2. c. 23. n. 3. Sporer de 1.*
Præc. c. 10. n. 22. Pal. tract. 17. disp. 2. p. 3. §. 1. n. 3. cum
Suar et Valent. item Elbel n. 180 et Croix 4. 3. p. 1. n. 250. cum
Tamb. et Dic. ad peccatum blasphemiae non requiri affectum in-
honorandi Deum, sed sufficere solam prolationem vergentem ad
Divini honoris diminutionem, quidquid dicat *Gob. apud Croix,*
putans non esse blasphemiam, si quis ex gravi causa proferat
tantum scilicet verba blasphemæ. Hinc dicunt *Sanch. n. 41 et*
Sporer loc. cit. cum Tamb. quod omnis blasphemia etiam joco
prolata sit mortale, nisi jocus tollat omnimodam rationem irre-
rentiae in Deum (quod dicunt raro evenire) prout ait *Sanch.* si
quis causa joci vel irrisionis juraret per falsos Deos. Attamen
Auctor neotericus libelli, cui titulus (*Istruz. per li Confess. di*
Terre, eti Villaggi c. 4. p. 141.) et *P. Sarnell. Auctor libri* (*Opera*
contra la Bestemmia p. 1. p. 52.) item *P. Mazzott. de Blasph. loc.*
cit. cum Dian. et aliis probabiliter inquiunt, saltem ob ignoran-
tiā, facile posse excusari à mortali rusticum, qui non aliter in-
tendit Sanctum blasphemare, quād addito, se *l'ho fatto io;* in-
tendens sic non blasphemare. Præterquam quod, etiam de se
loquendo, probabile sit tale dictionem non esse veram blasphem-
iam; verus enim sensus cuiusvis propositionis formatur ex
ultimis ejus verbis, et ideo recte dici potest, quod præfata pro-
positio, *Managgia Santo N. se l'ho fatto io,* simul et complete
sumpta, non irroget Sancto veram injuriam, cùm adsit illa con-
ditio, se *l'ho fatto io.* Aliud autem est verba blasphemæ exterius
proferre, et interius nolle blasphemare, ut supra dictum est, aliud
prædictam propositionem proferre, in qua per illam conditionem
expressam, expressè ostendit proferens, se nolle Sancto ullam in-

juriā afferre. Secus verò dicendum, si is talia verba addat, non ad tollendam malitiam blasphemiae, sed pœnitentia ductus, vel ad reparandam blasphemiam jam prolatam.

123. — « 2. Revocantur etiam ad blasphemiam alia signa contra Deum, licet verba non adsint; ut spuere in cœlum, infrendere dentibus, etc. imò etiam sola mente blasphemia interior committi potest, sicut etiam laus mentalis Dei.

« 3. Blasphemat item, qui in Sanctos, vel sacra contumeliosus est, intellige, ut Sancti sunt, sive cum habitudine saltem virtuali ad Deum, ita ut moraliter hujus etiam honor censeatur tangi, quia alioqui tantum erit contra duliam, si nimisrum contra illos, ut homines quidam in terris fuerunt, dicatur. Quod veniale est, si joco fiat, v. gr. si sanctos Crispinus et Crispianum voces *sutores*, Joannem et Paulum *eunuchos*: grave verò erit, si contemptim, vel ex odio, aut indignatione contra Sanctos hæc dicas. Licet verò blasphemia in Deum non admittant materie parvitatem, multi tamen admittunt in iis, quæ fiant contra Sanctos. *Esc. t. 1. Extr.*

« 4. Blasphemat item, qui iratus, etsi non contra Deum, sed contra alios, aut alia, eadem tamen serio profert, quæ ex sua significacione, aut modo loquendi, ac circumstantiis important imminutionem divini honoris, aut improperiorum: licet enim eam non intendat formaliter, intendit tamen indirectè et virtualiter: quamvis id ex subreptione sœpe sit veniale tantum, si tantum materialiter fiat.

126. — « 5. In Confessione exprimendum est, si quis (quod tamen raro contingit) directè et formaliter Deum inhonorable interderit, aut ei formaliter iratus fuerit. *Laym. l. c. ** (*cum communi apud Salm. Tr. 21. c. 3. n. 123. cum Less. l. 2. c. 45. n. 23. Secus, si tantum ex ira blasphemet.*) *

« 6. Blasphemat item, qui injurioso usurpat membrum Christi: v. gr. perdat te Dei sanguis, vulnera, mors Dei, caput, passio, Sacramenta, chrisma et similia sacra: cùm ea non ad perdendum, sed ad salvandos nos data sint, et communiter in his apprehendant homines magnam Dei, earumque rerum vilipensionem contineri. *Laym. ibid. n. 12.*

127. — « 7. Qui talium verborum consuetudinem habet, tenetur sub peccato mortali serio conari eam tollere. Quod si facit, et tamen labitur, potest excusari aliquando, eo quod juramenta ita impetu naturali effusa non sint voluntaria, nec in se, nec in causa, utpote retractata proposito efficaci. *Laym. l. 1. t. 2. c. 3. n. 6. Vid. Escob. t. 1. c. 3. n. 36.* Si non conetur, idque Confessarius notet, neget ei cum discretione absolutionem. » *Layman. loc. cit.* »

Hic advertendum, quod aliqui hujusmodi blasphemantes dicant se non animadvertisse ad malitiam blasphemiae; aiuntque quidam DD. quod isti aliquando ob impetum iræ, vel habitus contracti possint sine advertentia blasphemare. Sed puto cum Auctore citato (*Istruz. etc. p. 145.*) semper adesse in blasphemando

aliquam advertentiam, saltem confusam, de malitia illius prolationis; ira enim, aut habitus ordinariè non ita intellectum obte-nebrat, ut penitus ad malitiam blasphemiae non advertatur, licet ipsa reflexe non cognoscatur.

« 8. Interim plurimi excusantur ob inadvertentiam in subita commotione, tametsi non satis excusare videatur, quod quidam aiunt iis verbis aliud se non intendere, quæ usurpare tanquam interjectiones significativas iræ suæ: tum quia aequè se possunt assuefacere ad verba alia iræ, et seriae voluntatis significativa, tum quia, tametsi id non possent, nihilominus non videtur licere usurpare ea, quæ ex communi apprehensione aliorum sunt inhortativa Dei.

128. — « 9. Quod si verò quis in ira contra hominem, non indignando Deo, sed homini tantum, nudè nominet mortem Dei, septem Sacraenta, v. gr. o Dei mors, vulnera, etc. sine scandalo et sine iis circumstantiis, quibus contemptus importatur, non sunt blasphemiae, sed vana usurpatio Nominis Divini, hoc præcepto prohibita, et peccatum inter venialia grave, ut *Cajet. et Armilla. V. Blasphem. et Sanch.* * (Vide d. n. 124.) * Quanquam propter periculum incidendi in blasphemias, et quia raro abest scandalum ac nihilominus apud audiētes Deus ejusque sacra censentur in honori, raro excusantur et merito absterrentur homines à similibus dictis, ut notat *Laym. loc. cit.* »

129. — Quæritur h̄c, utrum sit blasphemia maledicere creaturis? Distinguitur, si maledicatur creaturis cum relatione ad Deum, sicut esset maledicere pluviae, ventis, ut à Deo imperatis, vel addito verbo *Dei*, v. g. *Managgia il fuoco di Dio* (Vid. *Tamb. et Mazzott.*), certe blasphemia est. Idem dicendum, si maledicatur creaturæ, quæ de speciale relationem ad Deum habet, ut est Animæ nostræ, Fidei Catholicæ, Cœlo et similibus; vide mox infra. Secus autem, si indignatio fertur in creaturas sine relatione ad Deum. Ita comm. *Tournely to. 3. p. 339. Viva d. q. 6. art. 2. n. 7. cum Bonac. et Less. ex D. Th. 2. 2. q. 76. art. 2. qui docet: « Maledicere rebus irrationalibus in quantum sunt creaturæ Dei, est peccatum blasphemie; maledicere autem eis secundum se consideratis, est otiosum et vanum. » Hinc ex *Viva et alii* non est grave maledicere simpliciter horæ, diei, anno, nisi addatur verbum *Sancto*; vel nisi de se dies præ se ferat quid speciale sanctitatis, ut dies Paschatis, Epiphaniæ, Nativitatis J. C., Pentecostes, ut dicunt *Salm. tr. 21. c. 3. n. 121. Elbel de 2. Præc. cum Sanch. Laym. Spor.* et expressius Auctor *l. c. (Instruz. per li Conf. di Terre. etc. p. 142.) Ratio*, quia prolatio, ubi aliquid speciale reliquet, aut explicatur Sanctitatis, semper, saltem indirectè, ad Deum referatur, qui omnis Sanctitatis est Auctor.*

Sed h̄c queritur, an sit vera blasphemia maledicere toti Mundo, vulgo: *Managgia tutto il Mondo?* Hunc casum, quantumcumque Morales AA. revolverim disceptatum non inveni;

tantum illum vix indicatum reperi apud duos Auctores. Auctor citatus (*Istruz. etc.*) *De 2. præc. Dec. pag. mihi* 143. nimis obiter asserit hanc maledictionem non esse per se gravem blasphemiam. Sed oppositum verius omnino censeo, et ducor argumento illius communis sententiae, quam universi doctores tradunt; et dicunt, quod jurare per creaturas excellentiores, in quibus specialiter relucet Bonitas, Sapientia, aut Potentia Divina, nempe per cœlum, per terram et etiam per animam (ut probabilius recte censem *Salm. de Jur. c. 2. n. 28. cum Suar. Sanch. et Far.*) et similia, sit verum juramentum. Ita in tractatu de Juramento *Busemb. n. 138. Laym. c. 1. n. 5. Spor. c. 1. n. 7. Pal. D. 1. part. 1. n. 5. Salm. c. n. 12. Bonac. q. 1. p. 1. n. 4. Fel. Potest. c. 2. n. 1554.* Et hoc clare probatur ex *Deut. c. 3 et 4.* ubi Moyses juravit dicens: *Testes in oco Cœlum et Terram. Et ex Matt. c. 5. Nolite jurare omnino per Cœlum... et per Terram.* Ubi *S. August. l. 1. de Serm. Dom. c. 17.* ait: « Cum juras per Cœlum, aut Terram, non te arbitreras non debere Domino iusjurandum tuum. » Sicut igitur, dico jurare per prædictas Creaturas, est verum juramentum, quia, cum in ipsis specialiter resplendeat Dei Potentia, indirecte per eas Deus in testem invocatur, ita ob eamdem rationem maledicere eisdem Creaturis est vera blasphemia, quia in ipsis indirecte Deus contemnitur. Et hoc sentit quidem *Felix a Panormo de 2. Præc. c. 1. n. 1540.* ubi dicit, convicium in creaturas non esse blasphemiam, nisi specialiter in eis Divina Bonitas reluceat, ut in Cœlo, Terra et Anima. Bene tamen excusaretur à peccato blasphemiae, qui malediceret Mundo, intelligens Mundum illum, qui Deo et Sanctis adversatur, juxta illud *Io. 15. 18.* « Si Mundo vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. » Sed ordinariè loquendo, censeo rusticos, qui *Mundo* maledicunt, ut plurimum graviter peccare, dum ipsi de tali maledictione cum magno horrore se accusant.

Maledicere autem Diabolo recte putat *Tamb. Dec. l. 1. c. 6. §. 4. n. 11.* raro esse peccatum mortale, quia semper solet illi maledici ut auctori malorum, vel ut Dei inimico: quo pacto, abstrahendo ab impatienciæ actu, ne veniale quidem esse dicit. *Tamb. ibid. et probabiliter consentit Mazzot. de 2. Præc. q. 3. c. 2. §. 1 et Elbel n. 21.*

Notant autem *Vico n. 10. et Tamb. n. 18. cum Bon. Lazar. et Pal.* quod in dubio, an aliqua sit, vel ne, blasphemia, minimè ut blasphemia sit sumenda.

150. — Quæritur etiam hic, utrum maledictio mortuorum, quæ vulgo dicitur, *Bestemmia de Morti*, sit vera blasphemia? Casus apud Doctores morales non invenitur; tantum de eo fit mentio apud Auctorem Libelli enuntiati (*Istruz. per li Conf. di Terre, etc.*) Qui libellus dignus habitus est magna laude, et approbatione Illustrissimi et doctissimi Episcopi D. Julii Torni, nimia eruditione, et fama præclarri. Et insuper in libro etiam citato: *Opera contra l'abusò della bestemmia*; reviso ab illus-

trissimo et perdocto D. Castrensi Sciaia, Oriæ Episcopo, tunc temporis in Academia Napolitana publico et egregio Theologæ Professore. In utroque dicitur, prædictam nequaquam esse blasphemiam, sed levem duntaxat maledictionem. Idemque postea inveni tenere *Mazzott. tom. 1. pag. 338.*

Et ita omnino temendum censeo, quidquid aliqui dicant, ut ostendi in quadam Dissertatiuncula ad formam Epistolæ, quam olim hac super re typis demandavi, hinc subiicio. Tota ratio in summa est, quia hujusmodi maledictio nequaquam continet, neque in se ex objecto, neque per relationem ad mentem proferentium, injuriam aliquam contra Animas Purgatorii, ut contrarii conterdunt. Non ex objecto, quia vox hæc *Mortui* aliud in se non significat propriè, quæm *Cadavera* (prædicatum enim tò *Mortui* ad corpora propriè, non ad *Animas* pertinet); ad summum significat *Homines vita functos*, qui possunt esse salvi, et facilius damnati, juxta communiorum opinionem, quæ vult maiorem partem adhuc Fidelium damnari; non autem *Animas* purgantes, nisi forte in aliqua circumstantia sermonis, ubi expressa (et sic respondeatur *Adversarii*) de sacris rebus mentio fiat: putà, quando dicitur: *Missa, dies, aut Congregatio Mortuorum.* Cæterùm in aliis locutionibus ordinariè talis vox nec in se, nec per communem acceptiōem significat *Animas Purgatorii*, ut quando dicitur: *Ille timet à mortuis: Mortuis minimè prodest ornatum sepulcrum*, et similia. Et hoc in dubium non videtur posse revocari.

Instant, quod maledicentes mortuis saltē maledicant reipsa eorum *Animabus*, quæ separate à corporibus reperiuntur. Sed respondeo, quod tunc maledicere *Animæ* alicujus sit futurum mortale, quando in prolatione maledictionis exprimitur verbum *Animæ*, connotando excellentiam *Divinæ Potentiæ*, quæ in Anima reluet, prout dixi n. *antec. 129. v. Sed hic.* Non vero quando maledicitur homini, non facta mentione *Animæ*: sicut jurare per *Animam* alicujus esset verum juramentum, non autem jurare per aliquem hominem, nempe per Franciscum, per Petrum. Unde sicut maledicere homini vivo non judicatur grave peccatum, ita nec defuncto. Tanto magis, quod (ut mox dixi) maledictio mortuorum propriū referatur ad corpora, quæ sola moriuntur, quæm ad *Animas*, quæ sunt immortales. Et certum est, quod tales mortuis maledicentes communiter nullo modo intendant eorum *Animabus* maledicere: præscindunt revera à consideratione *Animarum* et corporum. Imò, ordinariè loquendo nequaquam intendunt maledicere mortuis, sed exprobrare vivis, ad quos maledictionem illam instar injuriæ dirigunt. Ideo recte Auctor citatus libelli (*Istruz. per li Conf. ut sup.*) prædictam maledictionem vocat magis propriè *imprecationem*. Et hoc ex præceptu patet Confessoriorum, qui, si interrogent pœnitentias, an intenderint maledicere animabus sanctis, vel saltē animabus mortuorum, cum horrore respondent: *Absit, avertat Deus.*

Confirmat nostram assertionem regula generalis, quam as-

signat Laym. lib. 4. Tr. 20. c. 6. n. 12. ubi sic docet; « Si pœnitens neget, effectum indignationis suæ erga Deum directè se extendisse, sed solum adversus hominem, cui iratus fuerat; » tunc Confessarius attendat ad verba: si enim secundum se « Divini honoris diminutionem nullam exprimunt, non censenda » est blasphemia, atque mortale peccatum. »

Ad hoc accedit alia regula generalis, quod ad certò damnandum aliiquid de gravi peccato, de ejus gravi malitia constare debeat. Imò signanter quoad blasphemias docent Pal. Bon. Lazar. cum Tamb. lib. 2. cap. 6. §. 4. n. 19. et Vioa qu. 6. art. 2. n. 10. quod in dubio, an aliqua sit, vel ne, blasphemia, minimè ut blasphemia sumenda sit. Quomodo igitur damnari potest maledictio mortuorum, ut peccatum mortale, quando in se, ut diximus, nullam continet injuriam in Deum, vel Santos; neque ad ipsos mortuos refertur à proferentibus, qui eam profendo, nec quid dicant intelligent?

Super hoc puncto pro mea securitate consului Venerabiles et celeberrimas Congregationes Sacerdotum Missionariorum Neapolis, tum Regularium, tum Sæcularium, et uno ore mihi responderunt, talem maledictionem nequaquam accipiendam esse ut blasphemiam, nec ut peccatum grave. Et responsiones illorum in præfata mea epistola extensas inserui.

Ex quibus omnibus operæ pretium puto, ut Confessarii et Prædicatores sedulò current instruere Populos rudes super hoc puncto, putantes id esse mortale, ne tot Animæ ex ignorantia ob erroneam conscientiam peccati mortalis miserè pereant. Nec officit dicere, quod ex hac notitia frequentior erit abusus hujus maledictionis: nam respondetur, melius esse permitti innumera venialia, quam unum mortale. Et utinam, dico, tales ignorantes propter horrorem peccati gravis abstinuerint a dicta maledictione! Malum est, quod adhuc cum tali conscientia peccati gravis non desistant à vitio, et è converso ob eam ignorantiam damnentur. Sed vide in fine hujus Capitis responsum, quod nuper edidimus circa hanc Mortuorum maledictionem, adversus quamdam Epistolam ab Anonymo nobis oppositam.

Pariter hic adnotamus non esse in se blasphemiam, si quis maledicit Fidei alicuius, modo non exprimat, nec intendat Fidem sanctam, sive Christi. Ratio, quia nomine Fidei non significatur de se Fides Christi: intelligi enim potest etiam fides humana. Et revera fidei maledicentes, nunquam intendunt blasphemare Fidem sanctam. Et ita Mazz. l. c.

Utrum autem sit mortale hominibus maledicere, sive malum imprecari? Vide dicenda l. V. n. 83.

151. — « 10. In ira imprecari aliis dæmonem, grandinem, fulgura, etc. etsi multi confundant cum blasphemis, non tamen est blasphemia, sed dira imprecatio, quæ plerumque (saltem quando dicitur in illos, qui amantur ab irato) ob subitam commotionem et inadvertentiam, ac defectum seriæ voluntatis, non est nisi venialis: cuia, cum se homines reflectunt, aiunt longè

DE BLASPHEMIA.

n aliter se sentire, ac sensisse, ita ut videantur interjectiones tandem quædam esse ad significandam iram; tametsi Christianos parum deceat tam absurdis interjectionibus uti. Bon. l. c. ex. Nao. Tol. Reg. etc. Bald. dist. 25. n. 10. ubi etiam censem veniale tantum esse sibimetipsi ex ira dæmonem imprecari, eò quod non lædat graviter charitatem. * (Sic etiam veniale tantum est imprecari alicui sine animo, quod arripiatur à dæmonie. Ita Escob. ap. Tamb. lib. 2. c. 6. §. 4. n. 12.) * Verùm Molin. etc. non audent id excusare à mortali propter seeditatem, horrorem et perversitatem. Grave autem est, si subdit Superioribus, filii parentibus (licet materialiter tantum) sic maledicant, praesertim in faciem; quia est grave contra debitam reverentiam. Bald. loc. cit. vide infra lib. 5. cap. 3. dub. 6. »

11. In ira usurpare dæmonem sine imprecatione, non est per se peccatum; assidua tamen ejus nominatio non decet christianum; et ratione scandali posset esse gravis. Laym. l. c.

12. In Confessione exprimenda est gravitas blasphemiae, videlicet utrum contra Deum, an Santos fuerit: illas enim specie differre est probabile secundum Suar. Sanch. Reg. Azor. Laym. Dian. R. 50. Lug. d. 15. n. 2. contrarium tamen tenent Trull. lib. 1. c. 11. d. 2. n. 5. cum Dian. p. 1. de Circumst. R. 30. »

152. — An blasphemia contra Deum differat specie à blasphemia contra Santos? Affirmat probabiliter Bus. cum aliis; sed etiam probabilitate negant Bon. t. 2. D. 3. Q. 8. p. 4. n. 1. Sanch. Dec. lib. 2. cap. 32. n. 38. Laym. lib. 4. tr. 10. cap. 6. n. 10. Viva d. qu. 6. art. 2. n. 6. et Salm. dict. c. 3. n. 124. cum Caj. Ban. Fill. etc. Et probabile putat Viva dict. q. 6. art. 2 n. 6. quia communiter injuria contra Santos mediata ad ipsum Deum refertur. Tenent tamen Salm. n. 425. cum Bon. quod ob aliam rationem debet exprimi in Confessione, an blasphemia fuerit contra Deum, vel contra Santos, quia dicunt prædictas blasphemias, ultra propriam malitiam, continere aliam speciem distinctam contra latratri, vel duliam. At Viva dict. n. 6. in fin. Tamb. in Meth. Conf. lib. 2. cap. 3. §. 1. Holzm. t. 1. p. 284. n. 405. et Elbel de 2. Præc. n. 9. cum Azor etc. etiam probabilitate hoc negant, dicendo quod tantum peccatur contra Duliam, quando blasphemia profertur in Santos ob propriam eorum excellentiam, absque relatione ad Deum, ita ut in ipsis terminetur, et sistat. Sed cum ii qui blasphemant Santos, verius (communiter loquendo) eos injuria afficerint intendunt, non ob præcisam propriamque ipsorum excellentiam, sed quatenus ad Deum mediata referuntur; ideo juxta primam probabilem Salmant. sententiam non contra Duliam, sed tantum contra Latrati peccant, et propterea non tenentur explicare an Deum vel Santos blasphemaverint.

PISTOLA RESPONSIVA

Adversus Epistolam Apologeticam scriptam in propugnationem Dissertationis, quæ super abuso Mortuis maledicendi prodiit.

« PRÆ omnibus indicandum esse duxi quod cùm adversus ea, quæ super hoc puncto scripseram, quædam Dissertatione, cui brevius respondi, prius prodūisset, pollicitus fui, cùm semel atque iterum iis que mihi opponebantur satisficerim, non amplius circa hoc verbum me fore facturum, tum ne in infinitum daretur progressus, tum ne eadem, quæ jam à me scripta erant repeterem: sed dixi quod duntaxat respondere volebam (prout feci) ad duas S. Thomæ Doctrinas, quas mihi de novo objiciebat. Et una simul significavi in animo mihi statutum esse deinceps nihil amplius super hac controversia scripturum (quia mihi satis in proposito res collocata esse videbatur) nisi cùm ab Adversario meo de veritate prorsus fuisse persuasus; tunc enim nihil mihi difficultatis esset à sententia desciscere, et id omnibus per publicam scripturam significare non erubescerem, prout animus meus ab hoc faciendo non abhorruit in aliquibus aliis meis opinionibus, quas ubi eas rationi non consentaneas cognovi, libenter revocavi.

« Nihilominus post responsum à me datam vulgata est altera Epistola Apologetica in propagationem præfatae Dissertationis, in qua contendebat Auctor probare mortuis maledicere per se esse mortale: cui Epistolæ, non obstante consilio, quod de non amplius respondendo ceperam, alia Epistola nunc respondere sum coactus. Et hauc duntaxat hinc subjungo, in qua summam continentur tum responsio, quam ad Dissertationem dederam, tum responsio ad Dissertationis propagationem. »

**Reverendiss. Abbati D. Bartholomæo de Marco
Basiliano.**

Reverendiss. Pater, et Domine Colendiss.

CUM Dissertatione quædam super Mortuorum maledictione, ac cum adversus eam brevis responsio mea prodūsset, novissimè typis edita est altera Epistola Apologetica pluribus scripta in præfatae Dissertationis propagationem. Ubi ad manus meas illa Epistola pervenit, et accurate illa à me lecta, diu animi peperi rescriberem necne. Ex una enim parte consilium de non amplius respondendo susceptum sartum tectum habere voluisse, ne in infinitum progrederer. Ex alia parte expediens videretur nunc denuo respondere, sicut Amici mei ad id faciendum me adiungunt; tum quia in priori responsione error quidam, à quo me retractare intendo, fortuitò excidit, licet ille ad rem nostram nihil referat, sicut ex hac altera Responsione animadvertes; tum quia in lau-

data Epistola Apologetica adversarius alias novas exponit animadversiones, quibus ut ambiguitates aliquæ de medio tollantur, altera Responsione satisfacere opus esse duxi. Quapropter ad te hanc alteram responsum afferendam curavi, et abs te duo hæc peto: Primùm, ut omni qua potes animi attentione eam perlegas, detrahendo, addendo, corrigendo quidquid tibi visum fuerit: Secundum, ut mihi consilium tuum candidè aperias, utrum expedire tibi videbitur, ut hanc typis excludendam curem, dum ex una parte mihi contendere displicet cum viro et aliis ejus sociis Ordinis, quem ego maximi facio, atque mirum in modum veneror (tametsi mihi compertum est non deesse aliquot inter illius Ordinis, fortè eis minimè indoctiores, qui meæ adhaerent sententiæ). Ex altera parte à Fidelium cordibus hanc deducere opinionem, nimurum quod præfata maledictio sit mortale, cum tale non sit, ad gloriam Dei, qui sibi Animarum salutem Gloriæ habet, non parum conferre censeo.

Parcas mihi, quæso, si non pauca quæ in priori Responsione jam notata erant, hinc repetita observas. Hoc non aliter faciendum esse censi, nisi ut Lectoris ante oculos omnia simul exponantur, dum legit illas animadversiones, quas mihi Adversarius de novo objicit. In Dissertatione probare aggressus est maledictionem in Mortuos esse peccatum lethale, et veram Blasphemiam duabus ex rationibus: 1. quia corpora fidelium Defunctorum sunt sacra; 2. quia præfata maledictio præscindere non potest, quin ad animas referatur. In responsione ad dissertationem data, dixi, quod jam illis objectionibus bis responderam; propterea ne eadem semper canerem, volui ad omnia quæ apponebantur respondere. Nihilominus duabus S. Thomæ auctoritatibus, quæ de novo afferebantur, dixi me facere non posse quin responderem. Primus Textus desumptus est ex 3. p. q. 8. art. 2. ubi S. Doctor dicit Christum in fidelium corpora influere jus resurgendi propter Spiritus Sancti inhabitacionem. Et hoc idem jus Auctor Dissertationis probare intendit aliunde, nempe ex ratione Sacramentalis Communionis, qua Fideles, dum vivunt, reficiuntur; hinc ex hisce duabus rationibus infert mortuorum corpora inter sacra annumeranda esse, adeo ut sacro cultu ex Religionis virtute emanato, veneranda sint. At si hæ rationes (respondeo) probarent, quod corpora quorumlibet Defunctorum pro sacrâ habenda sunt, probarent etiam quod necessariò corpora fidelium damnatorum inter sacra annumeranda essent; iu iis enim etiam aliquando habitavit Spiritus Sanctus, et cum Jesu Christo per Eucharistiam incorporata fuerunt. Dicit, quod illæ qualitates per peccatum postea amittuntur. Igitur subsumo, quoties Ecclesiæ authentico testimonio mihi non constat, Animam illius Gloria æterna frui, ac etiam quoties Ecclesia honorem qui ei debetur ad cultus sacri rationem non elevat, ut infra explicabimus, mihi fas non est illud corpus pro sacro habere. Præterquam quod, si corpora Defunctorum Sacra sunt propter Eucharistiam quam receperunt, et propter Spiritus Sancti inhabitacionem, necessariò dicendum erit

etiam corpora viventium Fidelium tanquam Sacra colenda esse, ita ut quælibet injuria, aut maledictio in Fidelis viventis corpus irrogata peccatum grave Religioni adversans dicendum sit. Sed hoc est contra expressam S. Thomæ doctrinam, ut mox videbimus. Dicere autem Sacra esse corpora Defunctorum propter Ritus quibus erga illa utitur Ecclesia: quia nempe Sacrae Sepulturæ beneficio donat, processionibus et benedictionibus ea decorat, thure suffit, et etiam ob antiquum Ritum (ut Adversarius dicit) dudum adhiberi consuetum Sacram Eucharistiam super Defunctorum pectore collocandi. Nescio cur hi ritus actus sacri cultus dici debeant; cum compertum sit, sæculis superioribus, etiam tempore quo ab Infidelium persecutionibus pace Ecclesia fruebatur, Defunct. Fidelium corpora sepeliri in Campis et viis, prout testantur Thomassinus et Calmet. Imò plura Concilia prohibuerunt quominus in Ecclesia Cadavera sepulturæ darentur. Quod si posterioribus temporibus usus inventus est ut in loco sacro sepelirentur, hoc, affirmante S. Gregorio, inde processit, ut proximi ex sepulcrorum conspectu recordarentur Defunctorum Animas saepius suis precibus coadiuvare: « Hoc prodesse Mortuis (sunt verba Sancti), si in Ecclesia sepeliantur, quod eorum proximi ipso tumulorum conspectu admoniti, pro illis frequentius exorent; » lib. 4. Dial. c. 50. 52 et 53. Et idem dicit S. August. lib. de cura pro mortuis. Benedictione autem cum aqua lustrali, dicunt Gavantus et Durandus erga Cadavera ideo adhiberi, ut à dæmonum infestatione illa liberentur. Et hac eadem de causa illa thurificantur ut scribit Innocent. III. lib. 2. de Myster. Missæ, cap. 17. et ob id idem SS. Eucharistia in Defuncti pectore apponebatur, ut idem Sanctus Gregorius asserit Lib. 2. Dial. 24. quamvis hoc deinde reprobatum fuerit à Conciliis in IV, VI et VII Sæculo, ut refert P. Vestrini in suis litteris Theologicis T. 3. Epist. 53. sicut etiam vetitum fuit Sacram Eucharistiam in Ecclesiarum fundamentalibus lapidibus collocare, aut ad Energumenos, aut ad Infirmorum vulnera admovere, sicut pariter sanguine consecrato frontem, oculos, etc. linire, qui apud antiques Fideles mos receptus habebatur, referentibus S. Cyrillo et S. Joanne Chrysost. Hæc perspicuum dilucidumque faciunt hos pios actus (qui a simplicitate potius quam à Religione derivarunt) non indicare sacra esse ea, circa quæ illi adhibebantur, sed quod solum ad bonos assequendos effectus, quos ex eorum usu sperabant Fideles, adhibebantur.

Sed loquendo de ritibus, quibus hodie utitur Ecclesia, communiter in tumulandis Cadaveribus, hæc sunt quæ scribit Spondanus (Lib. 1. p. 2. cap. 15. sect. 3. De Sacr. Cæmeter.): « Quanta namque sit vis Crucis, qua signantur et ornantur, et Aquæ benedictæ, qua asperguntur, et thuris, quo suffiuntur, tum ad alia plurima arcenda mala, tum maximè ad fugandos dæmones, eorumdemque ac Magorum præstigia dissolvenda, pronum mihi esset quamplurimis Patrum testimoniis et exem-

• plis testatissimum reddere. » Et in Cap. II. Sect. I. « Fit
• suffitus ad Corpora Fidelium defunctorum, quoniam, qui piè
• moriuntur, sunt Christi bonus odor; et insuper significetur
• Defunctos reliquise odorem bonorum operum etc. Per Incen-
• sum, ut judicetur eosdem credidisse se per mortem ire ad immor-
• talitatem. » Insuper Stephanus Durandus (lib. 1. cap. 9. n. 9.):
• Porro thurificatio fit ad reverentiam loci et Dioini Officii, etc.
Item Joannes Beleto (in Explicat. Dioin. Offic. c. 101.): « Ca-
daver ponitur in sepulcrum, et aqua apponitur benedicta, ac
pruna cum thure. Aqua benedicta, ne ad Corpus dæmones
accedant. Thus propter corporis factorem removendum. Prunæ
ad designandum quod terra illa in usus communes redigi ne-
queat. » Præterea Guillelmus Durandus (in Rationali lib. 7.
c. 35.) « Aqua benedicta ponitur, ne dæmones ad corpus acce-
dant. Thus propter factorem removendum, seu ut Defunctus
Creatori suo acceptabilem bonorum operum odorem indicetur
obtulisse, seu ad ostendendum quod Defunctis prosit auxilium
orationis. » Ex quo patet omnes præfatos Ritus, quos erga
Defunctos adhibet Ecclesia, non esse cultum sacram, quo honorare
intendit Cadavera, sed mysticas cæremorias. Nota præterea quod
eos denegat Ecclesia iis qui excommunicationis aut interdicti
vinculo ligati ex hac vita decesserunt, quamvis antequam Animam
efflarent certa poenitentia ac suæ salutis signa dedissent. Igitur
non ideo cum Defunctis eos Ritus adhibet Ecclesia, quia supponit
eos esse tempora Spiritus Sancti, sed quia communionem inter
viventes et Defunctos cupit conservari.

Alter locus S. Thomæ qui mihi objicitur excerptus est ex eadem 3. p. q. 25. art. 6. ubi dicit Angelicus quod Sanctorum Reliquæ venerandæ sunt, quia fuerunt templum et organa Spiritus Sancti, qui in ipsis inhabitavit et operatus est: et etiam quia aliquando illa per gloriosam Resurrectionem Jesu Christi configuranda sunt Corpori. Ex hoc infert Adversarius maledictionem in Defunctorum corpora veram esse blasphemiam, ex eo quia illa jamdudum etiam tempora et organa fuerunt Spiritus Sancti. Sed si hæc ratio valeret pro defunctis (iterum pariter dico) tanto magis valere deberet pro vivis, imò quam longè fortius, viventes enim sunt actu (si in caritate vivunt, prout piè præsumendum est) tempora viva, et organa Spiritus Sancti. Sed S. Thomas 2. 2. q. 76. art. 3. cum communii Theologorum qui eum sequuntur, Cajet. Sot. Azor. Prad. Serra, Mol. Lugo, Laym. Trullen. et omnes dicunt quod maledictio sive imprecatio in homines prolatæ, veniale non excedit, quoties maledictio non est formalis, sed tantum materialis, nempe sine pravo affectu. Referamus integrum textum Angelici, ne mihi imponatur quod trun-
cum retulerim. « Maledictio est, per quam pronunciatur malum,
contra aliquem (nota) vel imperando, vel optando. Velle autem,
vel imperio movere ad malum alterius, secundum se repugnat
caritati, qua diligimus proximum volentes bonum ipsius. Et
ita secundum suum genus est peccatum mortale, et tanto gra-

» vius, quanto personam, cui maledicimus, magis amare et reveri tenemur. » *Unde dicitur (Lev. 20. 9.) Qui maledixit Patri suo, et Matri, morte moriatur.* « Contingit tamen verbum maledictionis prolatum esse veniale, vel propter parvitatem mali, quod quis alteri imprecatur, vel etiam propter affectum proferentis, dum ex levi motu, vel ex ludo, aut ex subreptione alia verba proferuntur, quia peccata verborum maxime ex affectu pensantur. » Hinc in me adversarius invehendo, et verba Angelici cum emphasi mihi repetendo, secundum genus suum est peccatum mortale; sic me alloquens excandescit: *Intende, o non intende?* Ego tamen mihi videor hoc intellexisse, et quidem ita, ut nemo aliter quam ego intelligo Textum S. Thomae intelligere debeat, nemirum quod hominibus maledicere tunc est peccatum mortale, cum maledictio est formalis, quae tunc dicitur esse talis, cum quis animo pravo optat, ut illis eveniat malum, quod imprecatur, aut cum alios inducit ad illis malum inferendum, sicut se explicat Angelicus in art. 1. exemplo Judicis, qui Ministros justitiae ad poenam injustam execundam in Reum injuste movet. Et hoc dicit Sanctus ex se esse peccatum mortale, quia hoc Secundum se (ut ipse loquitur) repugnat charitati, qua diligimus proximum, volentes bonum ipsius. Nam sicut caritas nobis impunit, ut Proximi bonum velimus, ita vetat ne illi malum optinus, et ne alios ad illi malum inferendum inducamus. Loquendo vero S. Thomas de maledictione verbali (de qua duntaxat nos in praesenti casu loquimur) dicit illam non excedere veniale, aut cum malum quod quis imprecatur est leve, aut deest pravus affectus, quae materialis maledictio nuncupatur (proferendo nempe maledictionem aut joco, aut sine plena deliberatione). Et hoc denique hac ratione confirmat: *Quia peccata verborum maxime ex affectu pensantur.* Hoc idem docet Cajetanus supra cit. q. 76. art. 1. dicens: « Nota ex 1. art. quid sit propriè maledictio, scil. dicere malum, in quantum malum, alicui ex intentione. Et ex hoc oritur quod maledictio distinguitur in maledictionem formaliter et materialiter; et quod quandoque est peccatum mortale, quandoque veniale; nam maledictio formaliter est ex suo genere mortale ut patet; materialiter autem si fit optative, non est mortale; si vero fieret imperative posset esse mortale. Et ratio diversitatis est, quia praeter intentionem optative maledicere neminem laedit, quia nec ex intentione, nec ex opere Ministri obsequientis, quamvis non ex propria intentione. Dixi autem ex suo genere, quia propter imperfectionem actus, sive ex parte objecti, ut si parvum malum optet, vel imperat; sive ex parte operantis, ut si ex ira (vel ex ludo, addit S. Th.) maledicat, quamvis effectus tendat in malum, quia non ex consensu rationis in malum tendit, deficit a perfecta ratione peccati, et per hoc non est mortale. » In sequela igitur doctrinae S. Thomae Cajetanus ex una parte ait, quod maledictio formalis, nempe ex intentione, est de genere suo mortal, et sic venialis vel propter imperfectionem actus, scilicet

consensus rationis, vel propter parvitatem mali quod optatur; ex alia dicit, esse nonnisi veniale maledictionem materialem, nemirum *præter intentionem*, pronuntiatam *optative*, id est modo optativo, sive per verba desiderium exprimentia, sumendo illud *optative* adverbialiter ad differentiam *to imperative*, scilicet imperativo modo. Et idem quippe, etsi diverso modo, docet D. Thomas loco citato; ibi enim distinguit maledictionem formalē à materialē: nam primo loco loquitur de formalē, nempe cum intentione volendi malum, quod pronuntiatur, dum ait: « Velle autem, vel imperio movere ad malum alterius, secundum se repugnat charitati, qua diligimus proximum volentes bonum ipsius. Et ita secundum suum genus est peccatum mortale. » Illud igitur quod S. Doctor repugnare intelligit caritati, et esse mortale secundum suum genus, non est simpliciter pronuntiare maledictionem, sed illud *velle, vel imperio movere ad malum alterius*. Ergo S. Thom. tantum in volendo malum quod pronuntiatur, vel in movendo alios ad malum inferendum, gravitatem culpæ recognoscit. Deinde ad explicandam procedit maledictionem materialem dicendo illam esse veniale si ex levi motu, vel ex ludo profertur, rationem tradens: *Quia peccata verborum maxime ex affectu pensantur, ut supra dictum est n. 72. art. 21 et in citato art. 2. sic prius dixerat: Verba, in quantum sunt soni quidam, non sunt in documentum aliorum, sed in quantum significant aliquid; quae quidem significatio ex interiori prodit: et ideo in peccatis verborum maxime considerandum est ex quo affectu aliquis verba proferat.* Aliud itaque est maledicere *optative*, ut loquitur Cajetanus: aliud maledicere *optando*, ut loquitur S. Thom.; *optative* enim denotat maledicere per verba optativa *præter intentionem*; *optando* autem intelligit S. Doctor maledicere ex vera intentione, sicut perspicue deinde se explicat, dicendo: *Velle autem... secundum se repugnat charitati etc.* Et hoc quidem est maledictio formalis, ac ideo graviter culpabilis; et tantum evadit venialis, ut subdit Angelicus, vel ob parvitatem mali quod optatur, vel ob subreptionem, sive levi motu, quo maledictio profertur.

Cæterum quæstio hæc me inter et meum Contradictem de mero nomine est; nam dato quod S. Thom. generaliter diceret quamcumque maledictionem de genere suo esse mortalem, attamen S. Doctor pro certo equidem habet, quod maledicere homini sine pravo affectu non est nisi veniale. Et non aliud quam hoc ipse probare quero. Itaque tam D. Thomas, quam Cajetanus et omnes alii Doctores, cum S. Augustino apud eundem Angelicum 2. 2. q. 76. art. 4. Object. 1. non reputant esse blasphemiam maledicere homini, ex eo quod homo sit templum Spiritus Sancti, nam si hoc tenerent, nequirit dicere maledictionem sine pravo animo esse veniale; maledicere enim Sanctis aut rebus sacris, licet absit malus animus, semper est mortale. Ex hoc evidenter infertur, quod juxta Angelicum, et communem DD. sententiam recte considerari potest fidelis persona præcisè ab eo quod sit

templum Spiritus Sancti. Et deducitur præterea (adversus id quod etiam innuit meus Adversarius) quod sicuti non est culpa gravis contra charitatem et pietatem, maledicere corpori fidelis viventis, si abest pravus affectus, ita non est gravis contra charitatem et pietatem, sine pravo animo corpori fidelis defuncti maledicere, quandoquidem juxta ipsum *Sanctum Thomam*, charitas, qua mortui qui in gratia decesserunt prosequendi sunt, non est aliud quam extensio charitatis, quam vivis præstare debemus: «Caritas (ait *Sanctus*) quæ est vinculum Ecclesiæ membra » umiens, non solùm ad vivos se extendit, sed etiam ad mortuos » qui in caritate decedunt. »

Sed Adversarius meus dicit, quod maximum est discrimen inter vivorum et defunctorum maledictionem, quia in vivo regnat fomes, ac proinde ipse in peccandi periculo versatur, à quo qui decessit in gratia immunis est, unde fit (ait) quod maledictio in vivos potest esse veniale; cùm enim sit peccatum contra charitatem, remoto pravo affectu, potest esse non grave; sed maledictio in defunctos, cùm sit peccatum contra religionem, etiam remoto pravo affectu semper est grave peccatum, ratione injuria, quæ Religioni irrogatur, cùm corpori sacro maledicitur. Sed ut respondeam, iterum principium ejus perquiramus, unde ille fidelium defunctorum corpora sacra esse autumat. Ipse dicit juxta *S. Thomæ* doctrinam mortuis maledicere esse grave, quia eorum corpora fuerunt organa Spiritus Sancti, et quia communionem sacramentalem receperunt. Respondeo igitur: Quoad illud quod defuncti corpus propter communionem, et quia templum fuit Spiritus Sancti, pro sacro habendum sit, jam superius dixi quod hæc ratio probat tam defuncti quam vivi corpora pro sacris habenda esse, quia etiam vivus est templum Spiritus Sancti: *Membra vestra templum sunt Spiritus Sancti*; 1. Cor. 6. 19. Sed in vivo (replicabit) quod fomes adest, qui hominem redigit sub potestate peccandi. Respondeo: Ergo corpus Adæ ante peccatum erat sacrum? Præterea, potentia ad peccandum non efficit, ut mutetur species sanctitatis corporis. Item nec fomes, nec periculum peccandi efficiunt, ut hic et nunc vivens non sit templum Spiritus Sancti. Tantò magis quod fomes iste nullum reatum, aut maculam in animam inducit; nam gratia Redemptoris in baptizatis omnes peccati maculas extergit, et cumulatissime omnia ejus damna reparat; *Copiosa apud eum redemptio*. Psalm. 127. 7. *Ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia*. Rom. 5. 20. *Ego veni ut vitam habeant, et abundantiū habeant*. Joan. 10. 10. Unde definit Tridentin. (sess. 5. in decr. de Pecc. Original. can. 5.) per baptismum animas immaculatas reddi, et somitem nihil nocere, imo prodesse ad majorem mercedem recipiendam non consentienti: «In renatis nihil enim odit Deus....» innocentes, immaculati, puri ac Deo dilecti effecti sunt, etc. «Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel somitem, » hæc sancta Synodus fatetur et sentit: quæ cùm ad agonem » relicta sit, nocere non consentientibus non valet, quinimo, qui

» legitimè certaverit, coronabitur. » Ita ratio, quod sunt Spiritus sancti organa, non efficit, ut corpus fidelis vivi vel defuncti sacrum habeatur: alias vivis etiam sine pravo animo maledicere, semper esset peccatum grave; et oppositum certum est, ut ipse Adversarius admittit. Unde ad aliam rationem (si fortè Adversarius eam reperiat) confugere opus est, ut probet defunctorum corpora sacra esse. Nec valet dicere quod maledicendo vivo potest præscindi, eum non considerando ut *Templum Spiritus sancti*, sed mentem ad alia motiva peculiaria applicando, v. g. ad injurias quibus ab eo affectus est. Et ego subsumo: et cur hæc præcisio effici non potest etiam respectu defunctorum, iis maledicendo ratione habita alicujus molestiæ qua ab eo affectus sit, sed sine pravo animo? Præterquam quod (ut scripsimus in prima Epistola) plerumque hæc maledictiones potius in vivorum contumeliam quam in defunctorum effutiuntur. Sed (dicit) hoc neutiquam effici potest, quia defunctorum corpora sunt sacra; sed hic redit quæstio, quia hoc est quod controvertitur; nos enim dicimus nullum defunctorum corpus pro sacro habendum esse, nisi cùm Ecclesia sanctum illud esse declarat, atque præcipit illud uti sacram venerandum esse, elevando venerationem ab ordine humano ad supernaturale et divinum, ut mox cum *S. Thom.* auctoritate videbimus.

Sed replicabit Auctor quod juxta eumdem *S. Thomam art. cit. ad 2.* Reliquiæ Sanctorum veneratione dignæ sunt, quia hujusmodi corporum animæ Deo actu fruuntur; et quod præterea defunctorum corpora (ait) licet cultu Duliæ venerari nequeant, non possunt tamen sperti, cùm sint sacra; piè enim credendum est eorum animas salvas esse. Igitur respondeo defunctorum corpora, cùm sint sacra, eis sacer cultus exhibendus est. Sed vellem scire quinam sacrorum cultuum eis exhibendus sit. Adversarius fatetur non deberi cultum Duliæ; sed ego nullum alium reperio qui ab Ecclesia aut à DD. assignetur, nec capere possum quod alia cultus sacri species assignari possit, præter Latriæ, Hyperdulie et Duliæ. Sed (insurgit) ad quem cultum reducitur altarium, vestium et vasorum venerationis? Respondeo quod reducitur ad cultum Latriæ, nam hæc res per se nullum cultum merentur; dum, cùm excrantur, non amplius sacro cultu venerantur, sed relatioe sive reductioe; unde eorum cultus reducitur ad cultum Latriæ ratione sacrificii ad quod ordinantur. Ideoque dico quod cùm Defunctorum corpora cultu Latriæ, vel alio sacro venerari non possint, inter sacra numerari non debent. *P. Suar.* (*opusc. defensor. fid. Cath. ado. Ang. Sect. errores lib. 2. cap. 5. n. 14. circa fin.*) loquendo de veneratione debita Sanctorum, et cæterorum defunctorum Reliquiis, dicit: «Imo insuper addo, hanc ipsam consuetudinem (nempe » venerandi uti sacras Reliquias Sanctorum) ostendere, longè » altiori modo Ecclesiam de sanctorum Reliquiis sentire, quam » vulgarium hominum mortua corpora soleant reputari. » Occurrit mihi quod etiam *S. Gregorius Nyssenus*, loquendo de